BIBLIOTECA ASTRA BRAȘOV
6
P

PROMETEU

REVISTĂ
DE LUPTĂ PENTRU
PROPĂȘIRE FRUMOS ȘI ADEVĂR

BIBLIOTECA ȘI CASA DE CETIRE ASTRA BRAȘOV

Număr închinat

regretatului



Vasile Popp-Rogoz

Anul III No. 1—2 **Ian.-Febr. 1937**

Redacția și Administrația: BRAȘOV, Str. CALVIN No. 8.

Apare lunar la Brașov

PROMETEU

REVISTĂ DE LUPTĂ pt PROPĂȘIRE, FRUMOS ȘI ADEVĂR

Director:
IOAN AL. BRAN-LEMENY

Șef-redactor:
HORIA E. FRUNZĂ

Redactori:
NAE IEREMIA *EUGEN ARSU*

Comitetul revistei: Ioan Ludu, Ion Popa, G. Tulliu, Radu Prișcu, C. I. Odor cu directorii și redactorii.

Manuscrisele se vor trimite la redacție pe adresa directorului. Cele nepublicate nu se înapoiază.

Autorti sunt rugați a-și trimite redacției operile, spre menționare șl recenzare,

Solicităm ziarele și revistele să ne accepte schimbul. Ținem seamă numai de reciprocitate. In aranjarea materialului ne conducem de necesități technice și tipografice.

Cine a reținut Nr. 1 și 2 se consideră de abonat.

100 Lei anual pentru particulari.
300 „ „ „ instituții și autorități.
20 „ exemplarul.

BIBLIOTECA ASTRA BRAŞOV
6
P



Al treilea an!

In primăvara anului 1934, câţiva intelectuali ai acestui oraş s'au întrunit în şedinţă, la chemarea directorului nostru, spre a da viaţă unei tribune *„de luptă pentru propăşire, frumos şi adevăr"*. Nu aveam decât entusmiasm şi spirit de sacrifictu pentru binele naţional, obştesc. Nedispunând de nici-un fond sau subvenţie, am hotărît să pornim la drumul greu, nu numai cu munca, dar şi cu banul nostru mărunţel.

După-ce convocatorul a esplicat rostul acestei *lupte pentru regenerarea şi închegarea culturii noastre, prin literatură, morală şi naţionalism,* s'a acceptat propunerea unuia din cei de faţă. (Dl Eft. Mărculescu), ca revista ce avea să apară, să poarte numele simbolic al luptătorului: Prometeu.

Prin *cultură înţelegeam tot ce rezultă, ca bunuri etice, din operile genuinităţii spiritului creator naţional.*

Prin *adevăr, înţelegeam lupta contra munciunii, a ipocriziei şi a tot ce-i fals în toate domeniile vieţii noastre publice.*

In fine, prin *frumos, înţelegeam campania contra „artei" şi „literaturii" bolnăvicioase şi pornografice şi încurajarea şi definirea celei sănătoase, care singură îşi poate revendica această numire, incadrându-se în nevoile mari şi în ritmul ascendent de consolidare, înoire şi de înălţare a vieţii româneşti.* Aşa înţelegem *propăşirea.*

Am urmat, stăruitor, această cale şi-o vom urma şi în viitor. In lupta noastră dârză şi neşovăelnică, pentru principiile cele mari, ce ni le fixaserăm, trebuind să respectăm linia noastră de conduită, iniţială, am pierdut 2—3 tovarăşi, din diverse consideraţiuni. Noi îi regretăm. Principiul primează persoana. Alţii, noi, s'au alăturat micei noastre falange. Incurajări şi câteva ajutoare neau venit dela oameni înţelegători.

Noi nu solicităm laude pentru sacrificiile noastre dar cerem să fim sprijiniţi. Mulţumim tuturor cari ne-au dat concursnl lor curat şi neprecupeţit.

Lupta noastră, începută în Mai 1934, se incadrează în marea mişcare de regenerare a neamului.

Incheiăm cu cuvintele, de robustă sinteză, rostite de Dl. Al. Vaida-Voevod, cu ocazia Anului Nou:

„Să salvăm ţara de pacostea politicianismului. Aceasta este calea, pe parcursul căreia urmărim lozinca de foc: Naţiune şi Rege pentru patrie şi lege".

„Prometeu"

Vasile Popp-Rogoz.

Au trecut abia 3 luni, de când prietenul nostru iubit și simpatizat de toți, merituosul redactor al acestei reviste, Vasile Popp-Rogoz, și-a pus capăt zilelor, printr'un glonte de revolver, în camera sa de holtei, din Str. Cogălniceanu 2, aci în Brașov, orașul nădejdilor și iluziilor sale pierdute.

L-am cunoscut, acum vre-un an și mai bine, undeva, ostaș nou, ce se alăturase cu tot entusiasmul și energia celor 36 de ani ai săi, mișcării naționaliste a Frontului Românesc. Modest și rezervat în atitutini, foarte politicos și manierat, era ceea-ce se numește un băiat de salon. Autodidact, fără să se observe, și citit, inteligența-i naturală și un extraordinar spirit analitic, plus o neobișnuită sârguință îl ajutau mult la validitarea sa, în discuții, și prin lucrările sale publicistice. Intr'un fizic nu tocmai vânjos, sălășluia un caracter și-o voință de oțel, o inimă caldă, amicală, și un suflet capabil de elanuri, ce părea însă rănit și foarte sensibil. Avea ceva din ceeace exprimă proverbul latin: aut Caesar aut nihil. Despre sine vorbea rar sau de fel; ambiția sa era de-o nobilă proveniență. Român intransigent, iubia mai presus de toate viața și munca.

Problemele ce-l preocupau, erau, în primul rând, înălțarea morală și culturală a națiunii, antisemitismul, apoi problemele din domeniul economiei naționale. Articolele sale publicate la „Gazeta Transilvaniei", în special, sunt mici studii și fac dovadă de frumoasele calități spirituale și morale ale autorului lor. La „Prometeu" a publicat câteva nuvele de-o sobră ținută literară. Avea un adânc simț de răspundere în tot scrisul său. Iată ce înaltă concepție avea despre chemarea gazetarului și ce judicios o descrie într'un articol al numărului precedent (jubilar) al acestei reviste: „Una din cele mai grele și spinoase meserii, de luptă permanentă pe un front vast și multilateral, plin de răspundere și ne-

lipsită de cele mai sângeroase lovituri, este, fără comentări, meseria de gazetar. Istoricul presei este plin de eroi și martiri".

„Totuși, optimismul și idealismul ziaristului este inexorabil. Turpitudinile unor categorii de oameni oficiali sau particulari, dintr'o societate, ilegalitățile, nedreptățile și toate actele contrare interesului general, nevoile de menținerea ordinei și siguranței din stat pentru viața pașnică a cetățenilor lui, ziaristul trebue să le vadă, să le simtă, să le categorisească și cântărească și apoi, după ce le trece prin sufletul lui, să le redea, cu comentări judicioase și răspunderea ce-i incumbă, publicului, din societatea în serviciul căreia s'a pus. La fel trebue să evidențieze faptele frumoase și meritoase ale altora. Și peste toate acestea, trebue să prevină, să avertizeze, să sugereze idei, scrutând chiar și 'n viitorul nației sale în legătură cu situația, din orice punct de vedere, a Patriei, în raport cu celelalte popoare și state". Cartea sa „Berlinul în Scrisori", este intructivă și interesantă sub toate aspectele ei. In serviciul său, la C. F. L. B. a fost, pe cât știm, conștiincios și foarte muncitor. In societate era vesel, prietenos, plin de viață. Concedierea l-a lovit, moralmente, greu. Un concurs tragic de împrejurări l-a aruncat în brațele sinuciderii, desnădejdii și l-a determinat să facă gestul funest.

Acum când iarna-i în toi, afară ninge, și neaua se așterne pe proaspătul său mormânt, cuvine-se, ca, închinându-i câteva pagini din această revistă, să lăsăm înduioșarea și durerea noastră sinceră, să se aplece cu dragoste, o clipă măcar, sărutând memoria caldă a prietenului nostru dispărut, Vasile Popp-Rogoz.

Vom închide cartea acestei tragedii și în fața spiritului său nemuritor, declarăm: apelul tău a zbucnit sincer în sufletul nostru; ne-am făcut datoria în conștiință. Cei de bună credință neau înțeles; pentru borfași și bănuitorii șireți, nu avem decât disconsiderarea noastră.

Spiritul tău, Vasile, va trăi între noi, așa precum te-am cunoscut: întreg, devotat, amical și cinstit.

I. **Al. Bran-Lemeny**

Inchinare

Regretatului prieten
VASILE POP — ROGOZ

Tu ai crezut că tot ce te'nconjoară
E zămislit dintr'o scânteie pură,
Să'nnobileze ca și-a ta făptură,
Această lume plină de ocară.

Și n'ai voit să știi ce este ură,
Nici patima nebună ce'nfioară...
Iubirea ți-ai păstrat ca pe-o comoară
In vălmășagu'ntunecat de zgură...

Așa ți-ai irosit iubirea toată...
Te-ai dăruit fărâmă cu fărâmă,
Psalmodiind un cântec efemer...

Azi?... Ai lăsat in urma ta o gloată
Cu temelia care se dărâmă,
Lipsindu-i ce-ai avut tu: caracter.

Horia E. Frunză

Aceluia care a fost Vasile Pop-Rogoz

Din codru rupi o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea?
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea?

(Gh. Coşbuc)

Ce este viaţa omului pe pământ? Părere şi fum. O clipă între două veşnicii. Scânteie umilă de lumină între două besne.

Nimic nou pe frontul de vest! Ce importanţă avea faptul, că un luptător cădea cu fruntea zdrobită de oţetul ucigaş? Cade unul, oastea merge înainte. Viaţa se prăvale înainte cu toată cruzimea şi lăcomia ei înspăimântătoare, fără să-i pese de cel asvârlit morţii.... Ce oroare!...

O clipă de rătăcire, un pocnet surd înghiţit de ceaţa dimineţii şi omul nu mai este decât un bulgăre de lut. Pleoapele cad grele trăgând hotar inexpugnabil între lumină şi întunericul cel fără de margini. Cutia creerului unde ardea o conştiinţă, rămâne pustie şi rece; iar flacăra vieţii se stinge pentru totdeauna.

Aşa l-am pierdut pe Vasile Pop-Rogoz!

O clipă de desnădejde, o şovăială, o spărtură făcută de lancea vieţii în armura de zale şi cavalerul cade răpus.

A fost într'adevăr un cavaler, în larga accepţiune a cuvântului. Delicat şi sensibil, îndatoritor şi drept. Un prieten iubitor, care să atașa total, fără ascunzişuri perfide şi fără complimente de circumstanţă.

Suflet de poet şi de creator, iubitor de frumos şi adevăr, a ştiut să vibreze cu toată simţirea în faţa a tot ce poate oferi viaţa bieţilor muritori, în faţa a tot ce poate fi sublim sau tragic în Jungla vieţii.

Câte nădejdi nu se vor fi legat de tinereţea şi frumuseţea sa sufletească? Câte lacrimi se vor fi vărsat în tăcere, neştiute de nimeni, de ochi cari au privit în el bucuria zilelor de mâine? Cu ce amară desnădejde va fi căzut în sufletul multora pocnetul care i-a curmat firul vieţii.

Dar remuşcări vor fi existând?

Există un judecător suprem, înfricoşător de drept, care va şti să judece faptele fiecăruia.

Nae Ieremia

De anul nou

Din veşnicie s'a mai scurs o clipă. O fărâmătură din eternitate şi-a crestat trecerea pe faţa brătrânei planete, care ne este leagăn, locuinţă şi mormânt, ca şi în imensitatea lumii interplanetare.

De-acum îşi face apariţia o altă fărâmătură din eternitate, o altă fugară clipă, ca şi cea care abia s'a stins.

Şi între aceste două fărâmături ale vremii, *prezentul*-hotar efemer între două feţe ale vesniciei, trecutul şi viitorul, punctul lor de întâlnire, şi totuşi o iluzie, o noţiune imperceptibilă.

„Vreme trece, vreme vine..."

. . . . . .

Tot ce-a fost ori o să fie,
In prezent le-avem pe toate.
Doar de-a lor *zădărnicie*
Te întreabă şi socoate.

(Eminescu, Glossa)

Zădărnicie! Vorbă ciudat aleasă la un capăt de an.

Ar fi fost poate mai nimerit să pun în fruntea acestor rânduri titlul: *„De anul vechi"*, dar simpaticul director al acestei reviste mi-a cerut literalmente nişte... gânduri: *„De anul nou"* şi eu, păcatele mele, ce-am să fac altceva, decât să mă execut. Totuşi nu putem lăsa pe bătrânul gârbovit de păcate, care piere în neantul din care a ieşit, să plece fără a-l excorta cu obicinuitele mici răutăţi, cari se spun totdeauna, despre cel ce pleacă şi numai poate răspunde!

Ah! Bătrân nebunatec: Acum un an pe vremea asta, ca de când e lumea, te-am întâmpinat veseli şi plini de speranţe, cu firitiseli, cu urări, cu dorinţe de o infinită variaţie, cu prognosticuri, ca pe un tânăr zeu al norocului şi al fericirii. La leagănul tău am rostit cuvintele sorcovei, unii altora:

„Să trăești,
„Să mărgărești
„Ca un măr
„Ca un păr
„Ca un fir de trandafir...

Crai bătrân, dela început ne-ai legănat în cele mai dulci iluzii, că în una din cele 365 de zile ale tale, vom întâlni undeva în lume norocul cel mult așteptat, fericirea cea mult visată, lozul cel mare al loteriei acestei vieți!

Am rostit și trimis atâtea urări de fericire, am primit și eu destule, ne-am urat unii altora atâta fericire, câtă ar fi destulă pentru a readuce *„paradisul pierdut"* de strămoșii noștri, iarăși pe pământ, și pentru a trăi în el neștiutori de bine și de rău, într'o uitare de lume, ca într'o Nirvană fermecată. Am pândit într'una, nerăbdători, fiecare din cele 365 de zile ale tale, să se producă minunea acestei întâlniri cu norocul, cu fericirea; dar zilele s'au scurs inerte, nesimțitoare la atâta încordată așteptare, uniforme în banalitate, egale în desamăgiri, toate, până la cea din urmă. Și-acum, după un an, decând veniseși ca un zeu micuț și vesel, te întorci în neantul tău, crai bătrân, înpovărat de atâtea păcate, căci ai amăgit așteptări, ai distrus iluzii, ai nimicit speranțe, ai... dar ajunge. *„De mortuis nihil nisi bene!"*

Dacă ți-aș înșira aci lista lungă a păcatelor tale, mi s-ar putea spune că bârfesc. Dacă ți-aș striga în urma ta, că ai aprins războaie, că ai mai sfârticat largi fâșii din imperiul sfântului soare asiatic, că ai incendiat cu cel mai înspăimântător război între frați țara, care a fost odată inima împărăției în care soarele niciodată nu apune; dacă ți-aș striga, că în zilele tale au fost săvârșite crime, jafuri, cruzimi, hoții, înșelătorii, fraude, trădări, pângăreli, neîntrecute nici ca număr, nici ca sălbăticie; dacă ți-aș striga, că sub domnia ta visul păcii mondiale a zburat pentru totdeauna de pe pământ, că ai prefăcut lumea într'un uriaș arsenal de război: dacă ți-aș striga că ai distrus familii, ai îngropat existențe, ai lățit viciul, ai ucis suflete, — dacă ți-aș arunca toate aceste încriminări în față, te-ai întoarce firește înbufnat și mi-ai răspunde glacial: *„Calomniator ordinar!"* Mi-ai înșirat destule! Dar ai uitat să amintești măcar unul din miile de lucruri bune, pe cari le-am adus lumii. Oare câte ființe noi au văzut lumina

zilei sub domnia mea? Câte miloane de naşteri pe faţa pământului întreg, cari asigură *succesiunea vieţii umane* pe pământ? Ai uitat miliardele fără de număr de cărţi, reviste, broşuri, opere mari şi mici, potopul de literă tipărită, cari formează hrana spirituală a omenimii, şi cari asigură *succesiunea vieţii intelectuale?* N-ai amintit nici o iotă de realizările, descoperirile, invenţiile, progresele ştiinţelor, în toate ramurile, progresele, cari înseamnă un serios pas spre *perfecţiunea* visată. Dar nu au râs, nu au zâmbit, nu s'au simţit fericiţi, atâţia din milioanele de locuitori ai planetei noastre, fericiţi în aerul înviorător al culmilor de munţi, pe întinderile nemărginite de ape, în palatele somptuoase, ba chiar şi în colibele nevoiaşe, la sânul cald al mamei, în jocurile copilăriei, în focul primei clipe de dragoste, în satisfacţiile, pe cari le pot da familia, călătoria, succesele personale, desfătările artei sau ale ştiinţei, plăcerile sportului, visul, lenea, beţia, şi tot ce poate veseli inima omului? Cum, lumea a uitat să petreacă, să cânte, să joace? Ar fi fost drept să pui în cumpănă, lângă toate nemerniciile, cu cari m'ai acuzat, — şi toate bucuriile, pe cari le-am adus lumii, căci asa-i viaţa, amestec capricios de zi şi noapte, de lumină şi întuneric, şi n-o să o schimb eu! Dar n'ai fost drept şi *rămâi un calomniator!...*

Zădărnicie! Acest cuvânt al nemuritorului poet mă obsedează. Fără să vreau recitesc pe nimerite nemuritoarele lui versuri. L-a muncit şi obsedat atât de mult gândul la această zădărnicie, încât pretutundeni întâmpini acest gând:

„De atunci şi până astăzi colonii de lumi pierdute
„Vin din sure văi de haos pe cărări necunoscute
„Şi în roiuri luminoase izvorând din infinit,
„Sunt atrase în viaţă de un dor nemărginit.
„Iar în lumea asta mare, noi, copii ai lumei mici,
„Facem pe pământul nostru muşuroae de furnici;
„Microscopice popoare, regi, oşteni şi învăţaţi,
„Ne succedem generaţii şi ne credem minunaţi.
„*Muşti de-o zi* pe-o lume mică de se măsură cu cotul,
„In acea nemărginire ne 'nvârtim, uitând cu totul
„Cumcă lumea-aceasta 'ntreagă *e o clipă suspendată,*
„ Că 'ndărătu-i şi 'nainte-i *întunerec* se arată..."
. . . . . .

„Căci e vis al neființei universul cel himeric"

(Satira I.)

Omenirea? Muște de o zi! Lumea? O clipă suspendată! Trecut, viitor? Intunerec! Universul? Vis al neființei. Atunci toate la un loc? **Zădărnicie.**

Ce zici acum bătrâne crai cufundat în neantul din care ai răsărit? Cu tine, care represinți *trecutul,* am terminat.

„Cu mâine zilele-ți adaugi
„Cu eri viața ta o scazi,
„Și ai cu toate astea 'n față
„De-apururi *ziua cea de azi...*"

Ziua cea de azi! Efemer hotar între eri și mâine, între trecut și viitor. Clipa pe care o trăiești. Există ea oare? Nu moare ea oare în clipa în care s'a născut? De unde până unde se întinde prezentul? Nu se preface oare clipa pe care o trăim, *în momentul în care o trăim,* în clipă a trecutului? Există prezent? „Vreme trece... vreme vine..." In curgerea nesimțită a vremii prezentul se preface cu iuțeală de fulger în trecut și viitorul în prezent.

An nou!

Prima clipă trăitor a anului nou se preface în trecut. Aparține vremii trecute, oceanului nemărginit al bătrânului Chronos. Unde-i anul nou? Se macină însuși, clipă de clipă...

Prezentul deci? Noțiune efemeră și imperceptibilă...

* * *

In „lunga timpului cărare" se ivește o nouă măsură a vremii. Copilul sglobiu, vesel, ne întâmpină cu zâmbetu-i plin de făgăduințe pe buze.

E *anul nou, e viitorul...*

Ce ne va aduce el oare? Cine nu-și pune în ziua primă a noii măsuri de vreme, aceasta întrebare? Cine nu-și urează în ziua aceasta *noroc, fericire, sănătate, belșug...?*

„Să trăiești"
„Să mărgărești"...
„Ca un măr, ca un păr"
„Ca un fir, de trandafir"...

Ochii privesc înainte cercând să pătrundă misterele viitorului. O perdea împiedecă privirea, taina necunoscutului.

O câmpie imensă să întinde în depărtări nebănuite. Hotarele ei se pierd în misteriosul orizont. Cât poţi zări cu ochii câmpia este stropită cu puncte nedesluşite... Să fie oare dalbele petale, parfumaţii trandafiri ai fericirii, cari străjuesc calea vieţii noastre aşteptând clipa când îi vom zdrobi sub picioarele noastre,... ori poate drumul nostru va fi străjuit de spinii nenorocului şi de ghimpii desamăgirilor?

Oamenii toarnă plumb, aşează foi de ceapă, caută în fel şi chipuri să ghicească viitorul. Cum va fi anul în care am păşit?

Cum să fie? Mai bun sau mai rău decât cel plecat?

Va înceta lumea să fie un vast arsenal de război? Nu, într'o vertiginoasă întrecere se prefac în unelte de distrugere oţelul, materiile chimice, fierul... Oţelul strigă: vreau carne, vreau sânge de om... Fierul strigă: vreau case dărâmate, oraşe nimicite... Groaznicile produse chimice strigă; vreau să înăbuşim, să semănăm moartea... Semănătura oribilă a Satanii, oare nu va încolţi, nu va rodi şi în acest an?

Pe scena vastă a imensului amfiteatru al lumii se mai ridică o perdea.., Alt aspect: familii liniştite, mici bucurii nevinovate, naşteri, logodne, cununii...; dincolo trudă, încercări, străduinţe, şcoli, examene, diplome, odăi de savant, laboratorii, ateliere, săli de conferinţe, terenuri de sport, comptuoare comerciale,.. pulsul vieţii individuale şi sociale...

Pe toate le cunoaştem, pe cele dintâi ca şi pe cele din urmă! Ce este nou în ele? *Ce se va întâmpla nou în acest an nou, ce n'a mai fost?* O carte nouă, o invenţie, un război, o crimă, un cataclism? Toate au mai fost în infinite variaţii. „*Toate-s vechi şi nouă-s toate.*" Dragoste şi ură, zăucium şi renunţare, naştere şi moarte, avânt şi decădere..., „*nimic nou sub soare!*" Viaţa se scurge şi ea, ca întotdeauna. Numai formele ei externe se succed în milioane de varietăţi.

„Căci a voastre vieţi cu toate sunt ca *undele* ce curg,
„Vecnic este numai râul: *râul* este Demiurg."

Noi suntem *undele,* picături firave şi răsleţe, nevolnice, împinse de destin încoace şi încolo; ca şi aceste unde nevolnice, omenimea, indivizii separaţi sau luaţi colectivi, sunt apariţii izolate în matca care poartă râul veşnic călător. Unde este o apari-

ţie de o clipă: *„vecinic este numai râul"*, iară râul este *Demiurg*, Dumnezeul lui Platon, Creatorul, Izvorul vieţii!

* * *

Am aruncat în grabă o privire asupra celor trei elemente, pe cari în „lunga cărare a timpului", ne-am obişnuit a le deosebi: *trecut, prezent, viitor.* Formează ele viaţa? Sau sunt numai forme, apariţii? Poate! Poate mai puţin: *ficţiuni. Unde* fără hotar în curgerea neabătută a râului vieţii. Ne-am deprins să *divinizăm* lumea, suntem naivi adoratori a ceeace vedem, a ceeace simţim şi mai ales a ceeace ne place. In felul acesta ne-am format o lume a noastră, egocentristă şi în felul acesta ne divinizăm pe noi înşine.

Dar realitatea?

Căci doar nu vom pretinde că lumea suntem noi. Că viaţa suntem noi! Dar cari noi? Eu acesta, care mă nasc, cresc, mănânc, dorm, visez şi apoi mor? Aceasta să fie totul?

Vedeţi, *în această concepţie zace boala sufletului modern.* Nu realitatea a înstrăinat pe omul modern de creştinism, ci tocmai absenţa simţului realităţii. Noi, cei cari suntem, cari credem că suntem, ne privim numai pe noi, şi credem că noi suntem *realitatea!* Dar suntem mai mult decât „undele" lui Eminescu, decât nişte ficţiuni, sau cel mult apariţii, infime înfăţişări parţiale ale unui *tot*, unui întreg, unei alte realităţi: *râul — Demiurg? Acesta* e realitatea, dar n'o vedem, căci ne-am divinizat pe noi într'o falşă autoadoraţie.

„Intru început era pustiu şi gol, dar Duhul lui Dumnezeu plutea de-asupra apelor"! Fără acest Duh al lui Dumnezeu şi fără tainica lui lucrare, unde ar fi ajuns acea „evoluţie„ umană, pe care atât de mult o admirăm? Această tainică lucrare a acestui duh a pus în mişcare viaţa, a creiat lumi, a născut universul, a aprins lumina raţiunii, a intelectului, a făcut să se ridice piramidele şi celelalte minuni ale lumii!

Iată realitatea: *Duhul, care a plutit peste ape, la întemeierea lumii: care stă şi azi deasupra lumilor şi care va sta în veci.* Iată viaţa adevărată: lumina, puterea acestui Duh, a cărui radiere umple timpul nostru de lut cu o scânteie din veşnicul izvor de viaţă. Numiţi acest Duh al lui Dumnezeu cum voiţi: Demiurg, Iehovah, Allah, Jupiter, Atotputernicul, Supremul spirit,... numele este şi el ceva exterior. Dar **este.**

Cum din astrul ceresc se desfac, de-o veşnicie, şi clipă de clipă, miliarde de raze solare, cari umplu spaţiul interplanetar, aşa şi din *Supremul spirit*, creator şi stăpânitor, se desfac mărunţele radiaţiuni cari formează spiritul nostru! Sufletul nostru!

Al nostru?

Vine dela cel ce ni l-a dat, stă sub puterea lui şi la el se va întoarce.

Ah! Cei ce vreau să ucidă pe Dumnezeu, sau cred că l-au ucis, nu înţeleg că vreau să se ucidă pe ei înşişi, nu trupeşte, ci spiritual! *Nu, pe Dumnezeu nu-l puteţi ucide*, căci „râul este Demiurg". *Dar pe voi vă veţi lipsi de dumnezeire, adecă de viaţă şi atunci ce rămâne din voi?*

* * *

Afară glasuri de colindători,... Copii cu sorcova. Flăcăi cu pluguşorul. Răsună vechi versuri de două mii de ani, sub ferestre, clopote, pocnete de biciu, tălăngi,

„La anu şi la mai mulţi ani..."

Şi **„râul"** curge-curge, veşnic, pururi neodihnit, fără încetare, şi unde-unde apar şi se sting pe luciul lui... *Viaţa trece pe lângă noi!*

Preot Ioan Ludu

Ploi de toamnă

Ploi de toamnă, reci și dese,
Din urzeală străvezie...
Atmosfera tristă țese
Valuri de melancolie...

Bolta cerului albastru
Impânzită e de jale,
Văzând iarna cea sihastră
Cum pornește-acum de vale.

Bruma rece o întrece;
Noaptea'ncet se furișează
Și cu sărutarea-i rece
Codrul îl îmbrățișează;

El gemând de aspra-i soarte
Scurge lacrimele sale,
Când frunzișu-atins de moarte
Pică ofilit pe cale.

Ploi de toamnă-ucigătoare
In cadență rară plângeți,
Și în suflet greu ne doare
Când nădejdea vieții o stângeți....

Maria Baiulescu

Sonet

Sărman birjar, îl văd cum se isbește
Ca un vârtej în porți la cinema,
Sperând că poate-i pică cineva,
Dar fiecare ins îl ocolește.

Stă iară trist apoi pe capra sa
Și poți ghici ușor la ce gândește:
Venite nu-s, impozitul tot crește,
Căluții lui n-au astăzi ce mânca.

De-ar da Cel sfânt tot ploaie cu bețici
Ar năvăli, cucoanele'n trăsură,
Cu pantofiori de antilopă mici,

Iar domnii cei cu ghete noi de lac
Ar da oricât și n'ar mai face gură,
Și n'ar fi nici birjarul om sărac.

Ecat. Pitiș

† Părintele-prof. Ioan Brânzea

La 3 Ianuarie a decedat și la 6 Ianuarie a. c. a fost înmormântat în cimitirul bisericii Sft. Nicolae din Brașov-Schei, părintele Ioan Brânzea profesor la liceul „Andrei Șaguna".

Moartea păr. prof. Ioan Brânzea a îndurerat adânc și pe cei grupați în jurul revistei „Prometeu".

Vestea morții lui a cuprins de durere și a deșteptat sincere păreri da rău în inimele întregii populații românești din Brașov, pentru viața-i tineră și mai ales pentrn activitatea ce-o desfășurase.

Catedra de profesor și preoția le-a iubit cu tot sufletul său și le-a servit cu toată curățenia vieții lui, pătruns de o râvnă și abnegațiune ce nu se intâlnește decât la puțini și foarte rar.

Dela catedră și preoție a pornit apoi și un adevărat și curat apostolat, ce s'a afirmat cu frumoase succese, dela o margine la alta a Brașovului, trecând și în alte localități.

Cu elevii organizați în societatea „Sft. Gheorghe" aranjează serbări religioase, ține conferințe, obține concursul unor distinse persoane din viața noastră bisericească, cari prin conferințele lor ținute la Brașov, redeșteaptă interesul pentru idealul creștin și al bisericii în sufletul societății noastre intelectuale.

Cunoscător al muzicei și fire sociabilă inființează coruri bisericești. Cu aceste coruri dă frumoase concerte religioase și de colinde. Își dă prețiosul concurs la diferite manifestări culturale și artistice, ca operete, petreceri.

Inființează și conduce societatea religioasă-morală pentru popor, „Oastea Domnului".

Această societate e ruptă din sufletul lui, e unul din rezultatele străduințelor sale. Păr. prof. Ioan Brânzea, fiu al poporului, își pune tot sufletul, nu-și cruță nici trupul și nici modestul salar, pentru luminarea minților, pentru ajutorarea lipsiților și pentru

mântuirea sufletelor. E nu numai un răspânditor, ci mai ales şi un înfăptuitor al învăţăturilor evanghelice. Invaţă, mângăie, întăreşte sufletele dornice de lumină şi mântuire. Desfăşoară o largă acţiune de ajutorare în sânul societăţii „Oastea Domnului" şi prin ea ajutând pe săraci, bolnavi, străini, cercetează penitenciarul şi spitalul, ducând nădejde şi uşurare celor năpăstuiţi de soarte şi boală şi sunt cazuri când se îngrijeşte şi înmormântează săraci, lipsiţi de grija şi mila tuturora.

Nu admitea şi nu putea să conceapă să nu servească pe cineva care-l roagă, sau să aibă cineva nevoie de ajutorul lui şi el să nu i-l dea, cu orice oboseală, cu ori ce jertfă, cu ori ce risic. O astfel de concepţie şi atitudine în viaţă nu poate s'o aibă decât o minte şi o inimă stăpânită şi condusă de cea mai convinsă credinţă şi iubire creştinească.

Şi păr. prof. Ioan Brânzea le-a avut, iar acestea îl călăuzeau şi îndemnau mereu la muncă.

* * *

Când colegi, prieteni şi cunoscuţi desfăşoară programul unei vieţi şi acţiuni în revista cu simbolicul nume de „Prometeu", păr. prof. Ioan Brânzea este printre cei dintâi şi la acest lucru.

Căci este înzestrat şi cu frumoase calităţi ce-l indică de a deveni un fecund şi distins publicist.

Scuturând praful de pe acte, publică o broşură în memoria binefăcătorilor *Dumitru Pascu.*

De binefacerile Internatului acestuia s'au bucurat mulţi, dar nu s'a simţit nici unul obligat faţă de memoria defunctului mecenate.

Pregătea scoaterea unei publicaţii săptămânale pe seama Societăţii „Oastea Domnului".

Mai publică mici articole şi notiţe în diferite ziare, ale căror cuprins şi stil ne arată omul senin ce doreşte binele şi adevărul.

Pentru atâtea motive i-se încredinţează atribuţiunile de redactor al revistei noastre.

In faţa activităţii la care se angajase pe alte terene, pentru a nu-l îngreuna, sau chiar stânjeni în munca ce i-o admiram şi apreciam, la dorinţa lui, l-am uşurat de indatorirea avută, dar rămâne în cercul revistei.

Moartea păr. prof. I. Brânzea este o pierdere ce ne doare.

* * *

Această întreagă şi multă activitate a păr. prof. I. Brânzea s'a desfăşurat într'o modestie proprie oamenilor curaţi, cinstiţi şi idealişti, cari pentru ei nu cer, nu doresc nimic şi faţă de cari viaţa încă nu prea este darnică.

In viaţa păr. I. Brânzea n'a fost numai entuzmiasmul trecător al anilor din tinereţe. Era o muncă gândită şi ordonată şi pentru viitor ce şi-a pregătit-o şi adunat-o mereu printr'un bogat material şi plan de lucru, prin însemnările zilnice ce le făcea din cărţi de valoare şi din experienţa vieţii, de multe ori cu mari şi dureroase decepţii.

Dar moartea taie firul vieţii păr. prof. I. Brânzea, după o activitate publică numai de 6 ani şi numai după vârsta abia de 31 ani împliniţi. Rupe firul atâtor lucruri şi zădărniceşte planuri şi speranţe.

Cum se mistue şi se stinge o candelă în care nu se mai pune untdelemn, aşa s'au petrecut, s'au consumat şi s'au stins şi zilele păr. prof. I. Brânzea, pe câtă vreme viaţa şi semenii săi ar fi putut să fie mai buni, mai darnici faţă de el.

* * *

La mormântul proaspăt înghenunchiem smeriţi, depunem buchetul acestor fapte şi calităţi ale lui ce ni le-a lăsat în mintea şi sufletul nostru şi rugăm pe bunul D-zeu să-l odihnească şi răsplătească după merit şi dreptate, în împărăţia Lui.

preot prof. **I. Popa**

Lacrima dela Milano

Învăţăminte şi concluzii

După discursul milanez al D-lui Mussolini, rostit la 2 Noemvrie 1936, declanşând în toate cercurile politice europene, valuri de stupefacţie, de emoţie, de revoltă chiar, şi de durere, România, direct vizată — prin luarea în apărare a Ungariei „la grande mutilata" — şi întreaga suflare românească, a dat Ducelui răspunsul cuvenit şi răspicat: nici-o brazdă!

E bine şi necesar, dar şi firesc şi logic, ca atunci când ţara este lovită în amorul propriu, sau interesele superioare ale naţiunii sunt în joc, să se rostească şi inima şi capul şi sufletul.

O problemă politică însă se rezolvă în primul rând cerebral, ţinându-se seamă de realităţi. Sentimentul este un corolar auxiliar, adeseori indispensabil, care vine să nuanţeze, să accentueze sau să lumineze anumite căi sau direcţii, pentru realizarea unui scop mai apropiat sau mai îndepărtat.

Este adevărat, uneori sentimentul este pârghia cea mai puternică şi însuşi factorul determinant al marelor succese.

Această revistă care s'a născut în primăvara anului 1934, din nevoile adânci şi imperioase ale regenerării culturale şi morale a neamului nostru, este obligată a lua atitudine faţă de-o problemă, ca cea din chestiune.

Aprofundând deci declaraţiile Ducelui, să trecem la analizarea lor.

Ce a spus Dl. Mussolini, în esenţă?

Ca să mergem pe un drum nou, trebue să facem „tabula rasa." Să revizuim totul. „Ideea desarmării în bloc a statelor este o temă ridicolă." Liga Naţiunilor ne este duşmană şi a „organizat un zid al sancţiunilor contra noastră." „Ideea securităţii colective a dat greş, căci care naţiune va fi dispusă să-şi sacrifice forţele sale, pentru a lupta pentru cauze străine intereselor ei." „Liga naţiunilor a murit." „Acordul austro-german

a fost aprobat, înainte, de mine." Ungariei trebue să i se facă dreptate. „Programul anului viitor este pace cu toate popoarele." Atât.

Fără o analiză, cât de sumară, a acestor declarații nu putem trage nici-o concluzie logică sau politică.

Trei idei fundamentale se cristalizează clar din declarațiile Ducelui.

1. Ideea generală de revizuire.
2. Ideea de a se baza pe propriile forțe naționale, și
3. Ideea de pace.

Să le luăm pe rând.

Mussolini, omul cel mai providențial al timpurilor noastre, care a schimbat nu numai cărarea, dar și soartea poporului său, ducându-l spre refacere, și renaștere, a înțeles mai bine decât oricare altul, că ideea revizuirii zace la baza însăși a progresului. Ce însemnează revizuirea? Inseamnă cercetarea, examinarea stărilor de fapt, actuale, în scopul refacerii, al unei construcții mai ample, adecvate, mai trainice. De ce să ne speriem de cuvântul „revizuire", ca și când el ar atinge numai decât hotarele noastre? Am fi avut noi azi România întregită, dacă nu s'ar fi revizuit status quo ante bellum? Am fi avut noi azi fascismul, salvator al omenimii din cloaca anarchiei și libertinajului pseudo-democratic — creațiune a sionismului și talmudismului ocult — dacă Ducele nu ar fi operat cu ideea mântuitoare a revizuirii? Nu trăim noi azi, cu toții, în epoca ideii revizioniste? Nu cerem oare, cu drept cuvânt, pe toate căile revizuirea averilor, revizuirea valorilor, revizuirea — atât de necesară — a conștiinții chiar? Iată deci, că orice progres este inoperant, fără acest fundamental factor.

In al doilea rând Mussolini cere, ca poporul italian să se bazeze pe propriile sale forțe. Pentrucă oricât ar fi binevenită o Ligă a Națiunilor, tare și respectată, care să dispună însă și de puterea de executare și de sancționare a hotărîrilor ei, în starea și structura ei actuală, ea este neputincioasă și aproape anacronică. De aci urmează imperativul național: prin noi înșine. Iată aici cheia soluționării problemelor noastre mari, vitale.

In fine Dl. Mussolini declară: programul anului viitor este

pace cu toate popoarele. Mai clar şi mai liniştitor nici că se poate.

Dar să revenim la punctul nevralgic al discursului Ducelui: dreptate pentru Ungaria mutilată!

Să caracterizăm pe scurt această declaraţie. Ea are, sau, cel puţin, poate avea, mai multe sensuri: o lacrimă generoasă şi retorică pe mormântul Ungariei de ieri, un avertisment pentru latinii răsăriteni, românii; un calcul precugetat, politic. Eu cred, că ea cuprinde tustrele sensuri.

De ce să nu câştigi simpatia unui popor printr'o lacrimă retorică?

De ce să nu avertizezi pe fraţii tăi latini, văzând, că prea s'au îndepărtat de idealul Romei, prea s'a mercantilizat spiritul public, pe care îl vrea eroic, alături de durerea italiană, cum nu a fost — prin aplicarea sancţiunilor?

Şi în sfârşit, de ce să nu cauţi, tu italian, să contrabalansezi forţa şi expasiunea germană, spre Europa Centrală şi Orient?

Dar Mussolini mai spune: „care naţiune va fi dispusă să-şi sacrifice forţele sale pentru a lupta pentru cauze străine intereselor ei". E clar deci, că Mussolini nu-şi va porni ostaşii să lupte pentru „marea mutilată"!

Şi nu e straniu, dar şi semnificativ, că cu ocazia vizitei în Italia, a regentului ungar Horthy, au defilat, în faţa acestuia, între altele, şi 7 unităţi ale flotei italiene, cari se aflaseră sub comanda admiralului Horthy însuşi, când au fost capturate, în decursul războiului mondial?

Dar sunt atâtea probleme, de cari trebue să ţinem seamă.

Ori, cum stăm cu problema coloniilor? Se poate admite oare, ca 2—3 puteri să deţină singure, sub egida şi scutul Ligii Naţiunilor, atâta teritoriu şi atâta bogăţie?

Dar chestiunea „Anschlussului" nu trebue să ne preocupe deaproape, când ea poate să devină fapt, depe o zi pe alta?

Firește, noi nu trebue să neglijăm legăturile tradiţionale cu Franţa; noi nu trebue să uităm afinităţile de rassă; dar aşa precum admirăm Italia şi fascismul, tot astfel vom privi cu admiraţie la cultura germană, la idealismul robust al acestui popor, şi la mişcarea naţionalsocialistă a D-lui Hitler, care

mişcare nu este altceva decât, un aspect nou, al revoluţiei spirituale, spre o înnoire şi renaştere naţională, morală şi politică.

Hotarele ţării se apară cu arma. Românul şi-a făcut datoria veacuri dearândul şi şi-o face şi astăzi, oricând şi contra oricui.

Dar altceva trebue să ne doară şi să ne îngrozească pe noi azi. E faptul indiscutabil şi revoltător de trist şi ruşinos, că suntem poate singura ţară din Europa, care nu am fost încâ înfioraţi în adâncuri de imperioasa necesitate a resurecţiei naţionale şi morale.

Ţărănimea noastră e anarchizată, năucită de campania criminală a politicianismului. Ea aşteaptă ceva, ceeace să-i recâştige încrederea în conducători. Cea mai accesibilă în sânul ei, este azi ideea pedepsei cu moartea. Se ştie pentru ce. Burghezia noastră, în marea ei majoritate, nu s'a încadrat de fel, sau numai formal, în ideologia şi spiritul mişcării de dreapta, naţionaliste.

Cea mai mare parte a tineretului nostru este desorientat şi bâjbâe încâ în cloaca destrămărilor sociale, a desfrâului, se zbate între revoltă, ură şi desnădejde, şi apucă calea crimelor, a desmăţului, a sinuciderii. Părinţii, în special mamele, sau îndepărtat de casă şi cămin. Pe când politicianii inconştienţi continuă să se lăfăiască în lux, funcţionarii — cu lefuri de mizerie — jecmănesc banii statului, iar 2 milioane de jidani, sprijiniţi de comunism şi de indolenţa noastră criminală, sapă zi de zi la temeliile existenţei noastre, ca stat şi naţiune. Iată crudul adevăr!

Mussolini, iubiţi cititori, este acela, care ne-a trasat drumul, pe care trebue să mergem! Firesţe în principiile sale mari. Căci noi nu suntem nici fascişti, nici hitlerişti.

Renaşterea noastră o vom încadra în ideologia şi în spiritul poporului nostru. *Numerus Valachicus* este un program şi un crez.

Trebue să urmăm şi să înfăptuim, cu un ceas mai de grabă, politica realităţilor şi intereselor naţionale.

Cercurile concentrice, cari constitue viaţa superioară a omului, sau dacă vreţi, viaţa omului superior, sunt: familia, naţiunea, rassa, umanitatea şi Dumnezeu. Deci: cu Dumnezeu,

prin familie, pentru naţiune şi Rege, spre rassă şi umanitate. Iată porunca!

Dar reînvierea noastră nu mai poate întârzia, fără să riscăm prăbuşirea!

Regimul trebue schimbat complect şi urgent. O spunem aceasta categoric şi convinşi, acum de Anul Nou. Să nu aşteptăm schimbarea dela deşteptarea masselor, sau a burgheziei noastre! Renaşterea, la noi, trebue impusă, ea trebue să vie de sus în jos. Realizările mari şi radicale, prin revizuirea valorilor şi a tuturor factorilor sociali, vor creia, ca prin minune, revirimentul necesar şi renaşterea poporului român!

Aşadar, grabnic şi energic, la fapte!!

I. Al. Bran-Lemeny

Dormi...

Dormi copilă somn de fulg
Uşor şi dulce
— Pe cosiţa ta luceferi,
Vor veni lin, să se culce.

In tăceri de paradis,
Cărări de vis,
S'or deschide 'n joc de salbe;
Sub lumini de licurici,
Ingeri mici
Străjui-vor pe furiş
Taina visurilor albe.

Dimitrie Dancia

V i s...

Copilă dragă, înger cu buclele de aur
Tu visul vieții mele, tu scumpul meu tezaur!
O, câte gânduri cearcă în minte-mi să roiască,
Când îți privesc figura cea dulce îngerească!

Cunună'n păr ți-aș pune de stele sclipitoare,
La gât bogată salbă de rari mărgăritare,
Te-aș îmbrăca'n hlamidă de albă hermelină,
S'apari superbă'n fața-mi, frumoasa mea regină.
Din flori ți-aș face cuibul iubirii noastre sfinte,
Și 'n leagăn de-aur îngeri, cântând, să mi te-alinte.

Căci dor adânc în suflet străbate ca'n vioară,
La pasul tău cel sprinten, ușor, de căprioară,
Când te aștept, iubire, să dai cu mine ochii,
Și-aud foșnind mătasea'nfocatei tale rochii.
. . . . . .
De tine stau aproape, ca gându-mi să'nsenin,
Să sorb lumina dulce din ochii tăi divini.
Și-azurul lor cel mistic să-mi farmece viața
Și zâmbetu-ți șăgalnic să-mi lumineze fața.
Și vorba ta blajină s'aducă mângâere
Acelui ce iubește și suferă'n tăcere.

Radu Prișcu.

Naţionalismul în pedagogia profesorului G. G. Antonescu.

Naţionalismul Dlui Antonescu, aşa cum reese din pedagogia Domniei Sale, formează în primul rând, pilda unei frumoase şcoli româneşti. Este o datorie a noastră, de a releva părţile acestea în care ideea dragostei de ţară se desvoltă curat şi înălţător, pentru a da un exemplu altora, de munca cinstită şi îmbelsugată a oamenilor întregi.

Azi, când, atât în literatură cât şi în ştiinţă şi în celelalte ramuri de viaţă socială, s'au ridicat uzurpatori ai preţului celui adevărat, este o datorie sfântă, de a căută să punem în adevărata lumină, pe cei ce o merită. Este o luptă, în care victoria va fi sigură. Căci, nu vom putea doborî pe duşmani şi pe cei ce prin mijloace dubioase s'au ridicat prea sus, atacându-i violent. Prin atacuri îi ridicăm, îi facem populari şi reclama noastră, în loc să-i doboare, le creează o aureolă de martiraj. De aceea, nu trebue să scoatem în evidentă operele din care sentimentul naţional este absent, ci pe acelea în care el pulsează. răspândind viaţa şi ideal.

Am ales azi, opera Dlui Antonescu, ea fiind cea mai elocventă şi necesară în momentul de faţă. Opera pedagogică, atât teoretică, cât şi practică, este luminată, pătrunsă şi exprimată, de acel sentiment naţional dârz, care trebue să însufleţească pe ori ce om, al cărui suflet şi trup este plămădit din obiceiurile, datinile, şi pământul acestei ţări româneşti.

Influenţat de filozofia cantiană, al cărei element de bază este idealul moral, — deci o filozofie idealistă — ajunge din punct de vedere etic, la acel *idealism etic* ce se mai numeşte şi *integral,* datorită faptului că, după cum spune Domnia Sa:

„Un individ trebue să gândească idealul lui, dar să-l şi simtă, să se entuziasmeze pentru ideal, să-l şi voiască, să lupte şi să facă sacrificii pentru realizarea idealului, pe care conştiinţa lui l-a adoptat."

Vedem aici o complectare adusă filozofiei cantiene care socotea ca suficientă gândirea şi voirea idealului. Acest lucru este datorit influenţei lui Foerster şi Pestalozzi, dar cred că mai înainte de orice el se datoreşte sentimentului şi impulsului caracteristic oamenilor de acţiune. Căci nu este destul să gândeşti un ideal, să-l doreşti, ci pentru a fi un om perfect moral trebue să lupţi pentru realizarea idealului gândit. Trebue să-l realizezi. Este aici, o armonie perfectă între idee şi realizarea ei. Transpunerea ideilor în fapte, pentru a putea beneficia şi alţii de munca ta, intelectuală. Prin aceasta se poate vedea cât mult, prof. Antonescu se apropie de Goethe, care în Faust spune: „Că numai acela va fi demn de viaţă şi de libertate care poate s'o cucerească zi de zi."

Bun creştin şi bun Român, prof. Antonescu, cere ca în reformele ce se aduc atât cursului primar cât şi celui secundar să se introducă deplina cunoaştere şi aprofundare a bunurilor naţionale, a pământului nostru şi bogăţiilor ce le ascunde în sânul lui, a trecutului său istoric, a obiceiurilor şi producţiilor populare şi culte. Cu alte cuvinte, cere o cunoaştere amănunţită a poporului acestei ţări, pentru ca fiecare copil şi tânăr de azi, să-şi poată găsi mâine locul precis în mijlocul acestui popor din care face parte. Pentruca fiecare copil de azi, să-şi iubească ţara şi neamul, cunoscându-l bine, încât mâine, ajuns la un ceas de grea cumpănă, să-şi poată da bucuros viaţa pentru apărarea idealului său suprem — Ţara. —

Sunt lucruri minunate, spuse de un om eminent. Trebue să-l ascultăm cu luare aminte, dar trebue să şi facem ceeace ne-a povăţuit.

Nu este un lucru imposibil, ca din manualele de şcoală să dispară, sau să treacă pe un plan secundar, aproape invizibil, cunoaşterea atât de amănunţită a continentelor pe cari cei mai mulţi nu le vor vedea niciodată. Învăţarea coloniilor şi ţinuturilor străine este frumoasă, dar desigur că de mii de ori mai frumoasă şi mai necesară este cunoaşterea locurilor unde,

cândva în depărtarea timpurilor s'a înjghebat, a înflorit şi a suferit poporul din care şi tu eşti o parte mică, dar totuşi eşti o parte.

Nu este un lucru greu, ca din manualele de şcoală, să se scoată elementele cosmopolite şi de umanitarism deplasat, cari moleşesc şi derutează sufletul tineretului şi prin cari istoria patriei şi bunurile noastre naţionale sunt devalorizate; prin care facem pe copii să fie mai puţin mândri de strămoşii şi părinţii lor.

Trebue să vedem realitatea cu ochii idealului. Este tocmai ceeace face profesorul Antonescu. Vede starea lucrurilor şi prin prisma experienţei ne dă soluţii şi ne deschide drumuri spre mai bine.

Intreaga sa operă pegagogică, nu este decât produsul unei minţi care gândeşte, a unui suflet care simte — şi simte româneşte — a unui om care înfăptueşte.

Profesorul Antonescu este o pildă pentru cei ce doresc îndreptarea tineretului nostru şcolar şi cu el îndreptarea ţărei şi îndrumurea ei spre limanurile mai bune, de mâine.

Magda Rai.

Maternitate

Cercul de validitare a tuturor însuşirilor naturale ale femeii se încheie numai prin minunatele forţe de trăire a maternităţii, tot astfel toate aptitudinile ei îşi obţin eflorescenţa abia prin maternitate. Numai aceasta îi arată calea spre deplinătatea fiinţei umane.

x

Acolo unde instinctul natural nu se află în rătăcire, *maternitatea* este idealul — „carierii" femeii. Funia de salvare a alegerii „libere" a carierii de orice fel, este şi rămâne un surogat pentru obţinerea valorii personale. Astfel punctul de culminaţiune al personalităţii femeii se află numai în zenitul maternităţii.

Maria Hiemesch
(trad. din germană de B. L.)

Cugetări pentru prezent

Adevărata obiectivitate în toate lucrurile nu cunoaşte duşmăniile dela om la om, pentru-că curge din voinţa curată a devenirii.

x

Cel care, la unirea unor bunuri de idei, porneşte la atacuri personale, nu ştie, că între tine şi el, stă Dumnezeu.

x

Sub perspectiva viitorului, tinerii pot să întreacă pe bătrâni. Dar cu privire la devenirea şi îndeplinirea universală, fiecare generaţie următoare merge înapoia celei mai în vârstă, din frunte: totdeauna pe calea posibilităţilor pământeşti. Dorim tineretului să pornească, cu nădejde, pe urme noi. Rădăcinile oricărei deveniri însă sunt înfipte în trecut.

Maria Hiemesch
(trad. din germană de B. L.)

O înălțătoare serbătoare

O inițiativă fericită a profesorului universitar din Cluj, omul de carte și inimă, *Dr. Ioan Lupaș* a prilejuit în ziua de 21 Noemvrie a. c. o măreață și semnificativă serbătorire la Brașov.

Inițiativa a tins să îndeplinească o adâncă datorie de recunoștință a Brașovului cultural, a Ardealului luptător și a neamului recunoscător față de un mort și doi vii. Față de tatăl și cei doi fii ai lui, față de fostul profesor al liceului Șaguna, *Ioan Al. Lapedatu,* și față de cei doi fii în viață ai acestuia, frații gemeni *Ioan I. Lapedatu* și *Alexandru I. Lapedatu,* cari ambii împliniseră anul acesta 60 de ani de viață, de luptă și trudă.

Sunt serbătoriri și serbătoriri.

Sunt serbătoriri oficioase, aride, forțate, comandate, cari nu trăiesc mai mult decât propria lor durată. Și sunt serbătoriri sincere, pornite din impulsuri interne, și cari lasă în urma lor învățăminte pentru posteritate, pentru generațiile următoare.

Serbarea dela Brașov a trinității: Lapedatu, tatăl și fii, a fost una din aceste din urmă. Mai mult decât o satisfacție pentru cei serbătoriți, mai mult decât un semn de omagiu și respect din partea celor de aproape, ea a însemnat un moment cultural, un moment național și un moment educativ. A fost *apoteoza familiei cu tradiție de luptă,* a fost cinstirea *tradiției de luptă însăși,* care în acest veșnic zbuciumat Ardeal și-a găsit cea mai fericită expresie în cei trei luptători: Ioan Al. Lapedatu cu fii săi.

In vechea ctitorie voevodală, biserica sf. Nicolae din Brașov, s'a oficiat sf. liturghie arhierească cu mare sobor de preoți, având în frunte pe însuși I. P. S. Sa Mitropolitul *Nicolae* al Ardealului, alături de care sta tânărul său colaborator P. S. Sa episcopul Nicolae al Clujului.

Inaltul ierarh, a ţinut să dea serbărei dela Braşov, o importanţă ce trece peste rolul individual al omului, spre o covârşitoare semnificaţie educativă, atât prin prezenţa I. P. S. Sale la serbătorire cât şi prin minunata predică rostită la finea sf. liturghii. Am avut întotdeauna impresia, şi acum convingerea, că I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, poate revendica titlul celui mai puternic purtător de cuvânt al bisericei române dacă nu al neamului întreg. Vorba vibrantă, forma înaltă, pătrunderea ideii, stilul fericit înlănţuirea logică, toate pătrunse de o adâncă convingere şi de un suflu idealist, face să regreţi, când cuvântarea se termină. Astfel a vorbit şi acum, despre tânărul din evanghelie, care întreabă pe Isus: „*Învăţătorule... ce bine voi face...?*" Dorul de a face „bine" de a te apropia de perfecţiune, de a te face folositor... ce minunat au răsunat în străvechia biserică pătrunzătoarele învăţături.

Biserica plină. Intelectuali din toate unghiurile ţării. Cu toţii am cercetat cimitirul atât de mic din Groaveri, dar adăpostind atâţia neuitaţi luptători: Andrei Mureşanu, Ioan Al. Lapedatu, Virgil Oniţiu şi alţii. Soborul slujeşte parastasul pentru pomenirea ericitului adormit, prof. I. Al. Lapedatu. Directorul actual al liceului A. Şaguna, d-l I. Moşoiu, închină pios steagul recunoştinţii în numele liceului, al Braşovului şi al neamului, aceluia ce doarme aici, pornit pe drumul veşniciei prea curând — era de 33 de ani — dar care a lăsat o dâră luminoasă în urmă-i.

In liceul Şaguna. August Pantheon al măreţelor figuri apuse. Simbolul sus: „Litteris et virtuti"! Dedesubt figura de luptător aprig, încununată cu brad a lui *I. Al. Lapedatu.* A fost oarecând pe aci. A trăit! A dat impulsuri. Profesor, preot, ziarist, visător, profet al neamului! Stins la 33 de ani.

Profesorul Dr. I. Lupaş, desgroapă arhiva, scormoneşte cărţi vechi, scoate din rânduri uitate: suflet, simţ, voinţă! Din verbul maestru rostit al minunatului povestitor, ni se vrăjeşte înaintea ochilor epoca zbuciumată a celor vechi. Două trei versuri. Două trei rânduri de ziar. O frântură dintr'o cuvântare uitată. Iată iese la iveală *o epocă.* Din două fraze şi din două versuri maestrul cunoscător de veacuri reconstitue o epocă. O epocă de vajnici luptători. In frunte *I. Al. Lapedatu,* aprig, aprins, încins de ideal.

Cuvântul Mitropolitului. Pictor şi sculptor. Din maiestra-i vor-

bire apar reliefate figurile postumilor fii: *I. I. Lapedatu,* publicist, organizator, îndrumător, gospodar al neamului. In Ardealul încălcat, se strângeau forţele. Mulţi căzeau, puţini rămâneau lângă steag. I. I. Lapedatu era dintre aceştia. Spirit disciplinat, clar, vizionar, energic, era intotdeauna acolo unde trebuia să fie. Fratele lui gemen: *Al. I. Lapedatu,* moştenitor al lui N. Bălcescu, psaltistul lui, Mihai Vodă Viteazul, mai târziu protagonist al vieţii culturale din Ardeal, profesor universitar, ziarist, istoric, ministrul Cultelor, preşedinte al Academiei Române, preşedinte al Senatului, alcătuitor al legii fundamentale bisericeşti, etc.

Minunată evocare. Minunată ridicare în văzul obştei a unei tradiţii de luptă, de împlinire a datoriei pentru neam şi ţară. Trei Doamne... Unul trecut în veşnicie, dar viu în inimile noastre, ceilalţi doi prezenţi la datorie. Aceleaşi gânduri le-au reliefat apoi şi ceilalţi vorbitori; toţi au scos la iveală suflul idealist şi altruist al unei *familii,* al unei *tradiţii,* al unei *generaţii,* **pentru neam şi lege.** In sală intelectuali, tinerime şcolară şi popor. Ce frumoasă lecţie! Ce minunat curs de *pedagogie naţională!*

Istoria celor trei Lapedatu este o pagină din istoria bietului nostru neam, şi din luptele acestuia pentru biruinţă. Este sinteza Ardealului luptător.

La masa frăţească ce a urmat s'au spus multe cuvinte frumoase, chibzuite.

Noi reţinem din toate acestea una: serbătorirea *lor,* nu a fost numai a lor, ci a neamului, a tuturor acelora, cari pentru neam şi-au pus la contribuţie dragostea, voinţa, puterea de muncă şi tot ce au avut mai bun în sufletul lor.

Serbătorirea familiei Lapedatu a însemnat pentru Ardeal un *praznic naţional.*

Preot Ioan Ludu

Ecouri dela jubileu

Stimate Domnule Lemeny*)

Am cetit cu multă plăcere frumoasele pagini pe cari d-l A. Mureşianu le-a dedicat, în numărul din urmă al revistei „Prometeu", din prilejul celei de a 50-a aniversare a naşterii D-tale.

Cele comunicate de d-l Mureşianu îmi erau tot lucruri cunoscute, afară de două, şi anume; nu ştiam de proectul de gazetă al tatălui D-tale şi, deasemenea, nu ştiam că Oprea Circă a mai avut un fecior, ofiţer de geniu, care s'a sfârşit în împrejurări aşa de tragice, în luptele din Italia, ca aghiotant al Arhiducelui Franz Joseph, împăratul de maitârziu al Austriei. In schimb, îmi aduc foarte bine aminte de un alt fiu al lui Oprea Circă, de Irimie, fost profesor şi Director la liceul „Matei Basarab" dela Bucureşti. Voi fi avut vre-o 5—6 ani când venise, pe vară, înbătrânit şi suferind, la Săcele să-şi refacă puterile şi sănătatea. Era găzduit în cas părinţilor mamei mele, care făcea pe sora de caritate. Imi amintesc de nespusa lui bunătate faţă de noi, copii.

Bunicul D-tale, bătrânul *Ion Bran*, ginerele lui Oprea Circă, m'a cunoscut pe când eram elev la Braşov, din vizitele ce le făceam unui coleg de clasă, băiat sărac din Zârneşti, pe care îl adăpostea în casa sa depe Cetăţuie, Mă duceam des, şi îmi plăcea că mă punea să-i cetesc „Gazeta", de regulă seara, când i-o aduceau, „proaspătă", dela redecţie. Asculta preumblându-se prin odaie, îmbrăcat într'un halat lung, împodobit cu şireturi. Adesea ori mă întrerupea pentru a-mi da explicări şi informaţiuni, întotdeauna foarte instructive şi interesante în legătură cu ceea-ce ceteam. Cele mai multe priveau situaţia politică şi socială

*) Această interesantă şi frumoasă scrisoare, o publicăm şi sub titlu de document, cu învoirea autorului

a românilor din Ardeal. Uneori aceste întreruperi luau proporţia unor adevărate cursuri, pe înţelesul meu, din istoria poporului nostru. Am profitat foarte mult, şi dela el am primit îndemnul să cetesc, la o vârstă relativ tânăra, „Părţi alese din istoria Transilvaniei", de G. Bariţiu. Când a murit, în vârstă de patriarh, eram student la Universitatea din Budapesta, şi îmi aduc aminte cât de emoţionat am fost când am văzut publicat în ziarul anunţul funebru.

Unchiul D-tale, Ion Lemeny, mă întâmpina întotdeauna cu prietenie şi vorbe frumoase, mai cu seamă după ce aflase că începusem să port şi eu condeiul şi să public câte ceva la gazete. Adeseori îi dădeam modestele mele manuscrise să le cetească, înainte de a le trimite la redacţie. Mi-a revăzut şi, în parte, mi-a corectat unele expresiuni din nişte foiletoane scrise, când eram în anul ultim în Braşov, în amintirea profesorului Bozoceanu şi publicate în „Telegraful Român". Mi-a rămas în amintire ca cel mai senin dintre fraţii Lemeny.

Pe celalalt unchiu al D-tale, *Pompiliu Lemeny*, deasemenea l-am cunoscut. Se purta în totdeauna cu multă demnitate. Câtăva l-am judecat nedrept, după aparenţe, Credeam că — contrar celorlaţi fraţi — trăieşte numai pentru sine. Când, însă, mai târziu, l-am întâlnit, luând parte şi jertfind pentru acţiuni culturale şi naţionale, l-am reabilitat cu plăcere în conştiinţa mea.

Pe tatăl D-tale l-am cunoscut numai din vedere. Fratele meu şi-l apropiase mai mult.

In schimb am cunoscut mult mai bine ca pe orişicare dintre fraţi, pe *Liviu Lemeny*. Fusese pretor în ţinutul de naştere al tatălui meu şi era cunoscut şi simpatizat de toţi din familia noastră, de bunicul meu, ţăran şi primar într'o comună din acea pretură, de unchii mei şi, aş putea zice, de toţi oamenii de seamă din acel ţinut. L-am găsit, când am intrat în viaţa publică, către culmea ascensiunii sale. Am avut norocul să colaborez cu el şi îmi aduc aminte cât de plăcut era în raporturile personale. Am avut chiar unele însărcinări împreună cu el la Budapesta şi la Viena. Moartea lui, atât de neaşteptată, ne-a întristat adânc pe toţi cei ce îl cunoscusem şi iubisem.

Aşi putea să-ţi vorbesc mai multe despre bătrânul Bran şi ficioruii lui, ca şi despre tovarăşa vieţii sale şi rudeniile ei.

Spaţiul nu-mi îngădue. Ocazional, la vre-o întâlnire, am putea continua.

Azi, mi se pare, ai rămas singurul lor nepot în viaţă. Ai dreptul să fii mândru de înaintaşii D-tale. Fără măgulire, însă, şi D-ta faci cinste memoriei lor. Talentul pe care ţi l-a dat Dumnezeu şi viul sentiment moral, creştin şi românesc ce la-i moştenit dela părinţii D-tale, le-ai pus fără preget în slujba neamului, după pilda celor ce ţi-au procedat. Poţi fi mulţumit, deşi societatea şi viaţa publică românească n'au ştiut să răsplătească, după cum s'ar fi cuvenit, jertfele D-tale. Soarta este atât de des capricioasă şi nedreaptă!

La împlinirea celor 50 de ani de viaţă, şi de muncă onestă şi frumoasă, îţi doresc, iubite Domnule Lemeny, să-ţi păstreze Dumnezeu seninătatea de până acum încă multă vreme.

Cu cele mai bune sentimente,

Bucureşti, 8 Oct. 1936

al D-tale

I. I. Lapedatu m. p.

P. S. Mi-a plăcut foarte mult şi articolul Părintelui Ludu, pe care nu l-am mai văzut de când era elev la gimnaziul din Braşov. Am admirat fondul moral al gândirii sale, curajul cu care atacă pe perverşii scrisului de tarabă, cum şi claritatea şi, chiar, frumuseţea frazei sale. Pe ceilalţi colaboratori ai D-tale — cu excepţia D-rei Pitiş, care şi-a păstrat sufletul — nu-i mai cunosc. Aparţin unei lumi care începe să se ducă...

Poetului I. Al. Bran-Lemeny

Astăzi Te slăvesc, Poete,
Sufletele fulguite
De mireasma poeziei
Calde și neprihănite.

Pe când pagini, din viață,
Poezii de farmec pline,
Se vor evoca... și-avântul
Creator de zări senine,

Amintirile, șiraguri,
Îți vor defila prin minte
Șopotind cu glas de aur:
Inainte! Inainte!

Inainte, cu credință
Strămoșească, în isbândă,
Căci ea vine, poate... mâne,
Ca o adiere blândă.

Prăznuirea iubitoare,
Scumpă, semicentenară,
Să-ți deschidă'n largul vieții
Numai zări de primăvară.

Prot. Vasile Stoicanea

Doamnelor, Domnilor și fraților! *)

Când camarazii mei de luptă — pentrucă luptă ducem la revista Prometeu — au luat inițiativa să mă sărbătorească printr'o agapă colegială, cu prilegul împlinirii unui semicentenar de vârstă, a 30 de ani de activitate literară și gazetarească, precum și a încheierii a doi ani dela apariția revistei, și când mi-au adus acest fapt la cunoștință — căci nu este cu cale să sărbătorești pe cineva fără a-l aviza sau chiar contra voinții sale, — în acel moment am înțeles intuitiv, că nu pot și nu trebue să refuz.

Și iată de ce. A refuza un astfel de gest amical este în primul rând o indelicatețe; în al doilea rând o *ipocrizie,* și în al treilea rând o *lașitate,* dar și o prostie, un act fără *înțelepciune.*

Indelicatețe, față de aceia, cari mi-au comunicat amabila lor intenție și sunt intelectuali apreciați, camarazi de luptă, cari și-au dat perfect de bine seamă de hotărîrea ce au luat-o și pe care urma s'o ducă la îndeplinire.

Ipocrizie, pentrucă, după toate normele psihologiei, orice om care a făcut o faptă bună, izvorîtă dintr'o dotație naturală, sau din vr'o cută de noblețe a sufletului său, nu numai că este conștient de calitățile sale, dar este oricând mulțumit să audă, că fapta sa a aflat ecoul de aprecíere în fața altora. Omul care nu este conștient de forțele sale și care nu-și vede clar scopul și țânta vieții, nu va putea reuși și nu-și poate apropia idealul.

Cavour, când a fost de 18 ani și-a scris în carnet: „eu trebue să fiu odată întâiu în această țară". A devenit primul ministru al țării, unificatorul Italiei. Va să zică la ce bun o falsă modestie? Vorbesc, firește, cu respectarea proporțiilor. Și credeți

*) Din discursul rostit de sărbătorit la agapa colegială din 30 IX. 1936.

nu este decât o ipocrizie sui generis, ipocrizie calculată, spre a ieşi astfel cu atât mai mult în evidenţă şi a fi elogiaţi.

Am mai spus însă, că refuzul de care vorbim, ar fi şi o laşitate şi lipsă de înţelepciune.

Laşitate, pentru-că, acceptând sărbătorirea ta, nu ai numai plăcerea de a incasa laude şi elogii, ci şi obligaţiunea de a separa meritul tău de meritul celorlalţi, de a recunoaşte partea de merit a înaintaşilor tăi, a colaboratorilor tăi, şi a contimporanilor, precum a împrejurărilor speciale sau generale. Sărbătoritului i se impune respect, sinceritate şi loialitate faţă de toţi factorii determinanţi, cari l-au ajutat să-şi realizeze opera, în baza căreia este apreciat. Deci sărbătoritului i se impune să aibă curaj etic.

In sfârşit, pentru ce refusul ar fi şi o lipsă de înţelepciune?

Doamnelor şi domnilor! Orice sărbătorire, când e sinceră şi la nivel, este nu numai un act de închegare socială şi morală, poate, că aceia, cari au refuzat o viaţă întreagă să fie sărbătoriţi, sau cari refuză decoraţiile, d. p., sunt modeşti? Această atitudine ci şi unul de înaltă solidaritate naţională.

Azi, ce ne separă, ce ne sapă, ce ne destramă, ce ne subminiază? E tocmai lipsa de respect reciproc, lipsa de sinceritate, invidia stuipdă şi fără sens, — căci oricât m'ar invidia cineva nu-mi poate lua ce-i al meu — e lipsa recunoaşterii ierachiei morale şi spirituale şi în special adulmecarea interesată a bietelor slăbiciuni şi defecte omeneşti, pe cari, ştim, că cu toţii le avem, firește, în măsură mai mare sau mai mică. Căutăm pete în soare, domnilor, scormonim, cobim, ponegrim, fără a ne gândi, că avem atâţia între noi, cari strălucesc prin calităţi de caracter şi prin înalte insuşiri spirituale; orice prilej de sărbătorire între noi, nu este atât un omagiu pentru cel sărbătorit, cât un act de solidaritate şi de caldă înfrăţire şi inchegare naţională. Astăzi eu, mâine tu, poimâine celalalt, pe toţi să-i sărbătorim, pe toţi cei buni ai noştri, cari pot dovedi, că au la activul lor o faptă mare, o faptă bună, ce merită să fie scoasă în evidenţă.

Iată deci, Doamnelor şi Domnilor, că sărbătorirea este şi un act de înţelepciune, care trebue să se repete de atâtea ori, de câte ori împrejurările îl reclamă. Numai astfel, având acest curaj etic, vom putea pune capăt invidiei şi tiraniei dintre noi,

realizând forţa unitară, indestructibilă şi combativă a neamului românesc.

Şi acum, Doamnelor şi Domnilor, daţi-mi voe să vă fac unele mici destăinuiri, scoase din vâltoarea vieţii mele. Şi fiindcă fu vorba şi de slăbiciunile omeneşti, aşi vrea să răspund la un reproş ce mi s'a făcut în repetate rânduri, adecă mi s'a zis, că-mi plac femeile. Intrebai: cum? Femeea sau femeile? Cum vrei, era răspunsul. Şi totuşi nu-i acelaş lucru. Dar recunosc, îmi place şi femeea şi femeile. Femeea îmi place — şi cui nu-i place? pentrucă este însuşi principiul de viaţă generator, este antipodul bărbatului, este punctul de atracţie al acestuia, este nostalgia de complectare paradiziacă. Bine, îmi zise interlocutorul, înţeleg de de ce-ţi place femeea, dar pentru ce-ţi plac femeile? Femeea, în răspunsei, este reprezentată prin femei, şi cum firea ei misterioasă, schimbătoare şi mobilă este atât de greu de pătruns, nu te poţi mărgini la una singură, spre a-i de fund, spre a stabili tainele acestui suflet atât de complicat, volubil şi impresionant. Toate femeile reprezintă frumosul, toate au farmecul lor specific, chiar când sunt urâte, dar cu o singură condiţie; să rămână în limitele feminităţii şi să te învălue cu atmosfera sufletească de duioşie şi căldură, caracteristică, în general, acestui sex.

Recunosc, îmi place femeea şi femeile. Dar, vă asigur, am fost totdeauna condus de anumite consideraţii de conştiinţă.

Dar să lăsăm acest capitol deficil, pe care, în general, bărbaţii nici până azi nu l-au putut elucida. Şi totuşi, vreţi să vă dau un sfat? Femeea se închină forţei. Fiţi tari bărbaţilor! Iar voi femei, vreţi să fiţi iubite? Fiţi blânde duioase şi — gospodine.

. . . . . .

. . . . . .

Am fost totdeauna o fire împăciuitoare. La 22 Decemvrie 1910 a apărut în „Gazeta Transilvaniei" un articol editorial, intitulat „Din inimă şi minte", scris şi trimis de mine din Viena, în care pledam pt. împăcarea celor din jurul ziarelor „Românul" şi „Tribuna". Iată concluzia la care ajungeam: Citez textual: „Orice interes personal, orice ambiţie personală trebue subordonată şi jertfită interesului comun. Aceasta e politica naţională sinceră!"... „E un singur cuvânt, ce ar trebui să trăznească ca

un fulger în fiecare suflet de român şi să-l îndemne la trezvietate napoleonică: Solidaritate!!"

Aşa-i că simţiţi cu toţii, Doamnelor şi Domnilor, suflul de actualitate al acestor cuvinte? Dar ele trebue să ne fie şi crezul clipelor de faţă, când neamul nostru este ameninţat mai ales de caracatiţa iudeo-comunistă, dar şi de lipsa demnităţii noastre naţionale.

Doresc, ca din toată această frumoasă sărbătorire, să ne alegem cu toţi, doar cu un singur lucru: cu pătrunderea în conştiinţa noastră a imperativului solidarităţii nationale.

In fine poate vreţi să mai ştiţi cum mă simt eu la 50 de ani? Vă declar că nu ştiu ce vârstă am, pentru simplul motiv, că în sbuciumul vieţii mele nu am avut timp să mă gândesc la etate. Am uitat nesfârşitul şir de suferinţi, am uitat şi micile plăceri, căci pe calea mea, pe care-oi merge înainte, mă aşteaptă munca şi fapta, singurul rost al vieţii, îndulcită prin frumuseţile şi farmecele naturii, adevărata consolatoare a omului.

Deviza să ne fie: pentru neam şi Dumnezeu.

Să trăiţi!

Volumul omagial dedicat fraţilor Al. şi Ion I. Lapedatu, la împlinirea vârstei de 60 de ani Cluj 1936

(tip. Imprimăria Naţională, Bucureşti). 8°, LXXIV—905 p.

Este un fapt constatat că Universitatea „Daciei Superiore" a săvârşit, în scurta perioadă a stăpânirei româneşti o operă ştiinţifică şi culturală care întrece cu mult pe aceea a întregei perioade a existenţei sale de sub stăpânirea maghiară, din trecut. O nouă şi strălucită dovadă a acestui adevăr ni-o oferă splendidul şi bogatul volum comemorativ, închinat de această Universitate, nu numai merituoşilor oameni de cultură, cari sunt fraţii Al. şi Ion I. Lapedatu, ci şi amintirii vrednicului lor părinte, Ion Al. Lapedatu, distinsul poet şi scriitor şi vestitul dascăl al „Şcoalelor naţionale centrale" ale Braşovului. Este în primul rând meritul D-lui Prof. *I. Lupaş*, eminentul nostru istoric, de a fi adunat în acest preţios volum nu numai datele necesare la cunoaşterea vieţii şi activităţii celor trei bărbaţi de seamă ai neamului nostru, dar şi un număr însemnat de valoroase studii istorice, politice, filologice, economice etc., mai ales în legătură cu istoria Transilvaniei, datorite celor mai alese condee româneşti.

Despre Ion Al. Lapedatu scriu D-nii Dimitrie Braharu şi Ştefan Cacoveanu şi D. Petruţiu, iar despre fii săi Alex. şi Ion, d-nii I. Crăciun, H. Georgescu, C. Popp şi S. Roşca.

Asupra ziarului „Orientul Latin" la care a colaborat poetul Lapedatu ne oferă un judicios şi interesant studiu d-l I. Agârbiceanu. Intre Studiile istorice remarcăm cu deosebire pe acelea ale D-lui prof. N. Iorga (Un englez în Franţa la sfârşitul domniei lui Napoleon,) I. Lupaş (Un voevod al Transilvaniei în luptă cu regatul ungar), C. Daicovici (Epigraphica cristiana graeca), General I. Rosetti (Arta militară românească după cro-

nica lui Wavrin), P. P. Panaitescu (Un pretendent la tron în vremea lui C. Brâncoveanu), A. Sacerdoţeanu, (Lupta Moldovenilor cu Litvanii în 1377), Gh. Popa Lisseanu (Flavius Vopiscus şi părăsirea Daciei), Ştefan Meteş (Satele Româneşti de pe teritoriul cetăţilor regale fiscale în veacurile 15—18) G. Şotropa, (Comandanţii regimentului grăniceresc năsăudean), Gh. Ciuhandu (Comercianţii „greci" în părţile ungurene), Fr. Babinger (Cel dintâi bir al Moldovei către Sultan), A. Decei (Asupra unui pasagiu din geograful persan Gardizi) etc. Documente importante publică D-nii I. C. Filitti, S. Dragomir Z. Pâclişanu, Oct. Beu, C. Marinescu, D. Stăniloaie, L. Makkai. Valoroase studii filologice şi literare iscălesc D-nii Th. Capidan, (Din toponomia onomastică în Epir), St. Bezdechi (Poeziile lui Nicolaus Olahus), N. Cartojan (O dramă populară italiană despre Sinan-Paşa şi vitejiile româneşti), N. Drăganu (Un manuscris calvino—român, din veacul al XVII-lea), Al. Marcu (Contribuţie la soarta romanului picaresc în literatura română), I. Muşlea (Un sas braşovean — folklorist român), G. Serra (Contribuţie la istoria terminologiei profesionale medievale) etc. Interesante studii de istorie culturală şi istoria artei ne dau d-nii V. L. Bologa (Braşovul vechiu, centru medical românesc), Ion Breazu (Matei Millo în Transilvania), C. Petranu (Noi cercetări asupra arhitecturii în lemn din Transilvania), Tzigara-Samurcaş (Graiul obiectelor de artă ţărănească) şi V. Vătăşianu (Icoana Maicii Domnului din Muzeul Institutului de Studii Clasice din Cluj). Articole de istorie, de economie politică, iscălesc d-nii Ştefan Boer, C. Drăgoescu, Ionescu-Siseşti, M. Lupaş, G. Oprescu Teodor V. Păcăţian, I. Podea, Gh. Sofronie, Gh. Taşcă etc.*)

Lucrarea de faţă formează fără îndoială unul din cele mai vădite şi frumoase succese ale străduinţelor vieţii noastre culturale după războiul întregirii noastre naţionale.

Aurel A. Mureşianu

---

*) D-l Aurel A. Mureşianu publică interesantul şi preţiosul studiu „Titu Maiorescu dela 1857 şi atitudinea sa literară şi politică, antiromanică, de mai târziu". (nota red;)

Corneliu Z. Codreanu:

Pentru Legionari

București 1936.

„Intre noi a fost și nu l-am cunoscut pre Dânsul".

Am auzit de multe ori numele Codreanu. De cele mai multe ori însă numai pentru a fi țintuit la stâlpul infamiei, numai pentru a fi împroșcat cu veninoase insulte, cu răgnete de ură și calomnie. Și am crezut în orbirea noastră și am plecat urechia spre rânjetul satanei și tocmai ca baba, care a smuls lui Huss cuvintele: „Sancta simplicitas", mulți au cărat vreascuri pentru a alimenta focul rugului. Nu puteau vedea cu ochii, înecați în ceață și osânză, cât de tragic, și totuș cât de sublim îi este suișul Golgotei, și cât de eroic și senin își purta povara crucii. Nu am putut vedea, că asvârlim cu pietre în însuși sufletul nostru, în însuși trecutul și viitorul nostru, în însași mândria noastră, ca neam, cu rădăcinile adânc înfipte în istoria mileniilor. Căci Corneliu Z. Codreanu este o strălucită sintetizare spirituală a mândriei și eroismului nostru strămoș, a nobleței și a tăriei noastre de caracter, a virtuților rasei noastre, care a știut să înfrângă potopul urgiilor de veacuri, și va ști să tragă și în viitor largă brazdă în istoria noroadelor.

Prin Corneliu Z. Codreanu, retrăește un Mircea cel Bătrân, care stând neîncovoiat în fața sultatului Baiazid, îi asvârlea, cu toată demnitatea, cuvintele:

„Eu nu ți-aș dori vreodată să ajungi să mă cunoști
„Nici ca Dunărea să'nece spumegând a tale oști.
. . . . . .
„N'avem oaste, dar iubirea de moșie un zid
„Care nu se înspăimântă de-a ta faimă Baiazid!

(M. Eminescu)

In C. Z. Codreauu trăește spada spirituală a românismului, care va ști să trăsnească în putregaiul, în lepra, ce ne roade ființa noastră, ca neam.

Alături de D-sa, se naște din adâncul acelorași virtuți străbune, o generație tânără de legionari, demnă de strălucirea istorică a legiunilor romane. Izvorul vieții noastre românești, țâșnește iarăș limpede și triumfal.

Un căpitan, care își creiază, din icoana Arhanghelului Mihail, simbolul luptei sale, și arde candelă nestinsă în fața acestei icoane ; care creiază tabere de muncă și lucrează însuși ca un salahor pentru a dura căminuri culturale neamului său, care transformă stânci și prăpăstii în grădini roditoare, care răspunde cu onoare și demnitate dușmanilor neamului, care trage brazdă de adevăr și virtute prin mlaștina păcatelor și mișeliilor, nu poate fi decât un produs fericit al aceloraș virtuți străbune.

Cine este un adevărat român, cine simte în el curgând sângele strămoșilor și citește cartea D-lui Codreanu, simte îndată emoția unei copleșitoare bucurii. Bucuria pe care ți-o dă certitudinea, că neamul nostru nu este sortit pieirii.

Totuși nu se poate ca această carte să nu-i sângere inima de regret și revoltă. Regret, că nu a cunoscut mai de mult minunea istorică ce trăia alături de el. Revoltă că în țara noastră s'au putut întâmpla totuș atâtea mișelii fără de seamăn, atâtea prigoniri și represiuni sângeroase, atâtea schingiuiri pornite împotriva unori tineri (copii de multe ori) cari nu aveau alt păcat decât acela de a-și iubi neamul lor, de a crede în Dumnezeu și dreptate, adevăr și cinste, onoare și muncă. Revoltă, cu atât mai vârtos, cu cât instrumentele de tortură purtau nume românești.

Digul dela Vișani va rămâne scris cu litere de foc în istoria neamului nostru, prin splendoarea și tragedia faptelor, cari s'au petrecut acolo.

Refuz să cred că toți românii, cari au lovit cu ură în fața tinerilor legionari, au fost trădători de neam, *fiindcă refuz să cred că este atât de adâncă cangrena în sufletul nostru românesc.* Mai de grabă cred, că mai mulți dintre aceștia au fost niște biete ființe neisprăvite, suflete schiloade, cloroformizate de magia mincinoasă a unor formule sociale lansate de fii lui Iuda. Suflete bolnave, cari nu puteau deosebi otrava de medicament. Cei cari au fost real trădători, vor fi copleșiți de blestemul istoric a douăzeci de veacuri de viață românească, vor fi copleșiți de disprețul și blestemul viitorului românesc.

Prin cartea D-lui Codreanu, se pune piatră de hotar între două lumi. O lume a politicianismului desmățat și reprobabil, o lume a căpătuielilor, compromisurilor, ticăloșiilor, o lume a cinstei și muncii rodnice. Totodată se face punte de legătură între

adevăratul nostru trecut, plin de gloria şi onoarea strămbună şi viitorul, care nu poate fi, pentru neamul nostru românesc, decât în suiş, şi nu în coborîş, în decadenţă.

Cu Dumnezeu înainte!

Codrene! Iartă pe toţi aceia, cari te-au lovit, fără să ştie cine eşti, pe toţi românii, cari au lovit în legionari, fiindcă le-a fost privirea opacă şi sufletul tâmp. Cei carí au citit însă cartea ta, şi tot vor lovi, nu mai au nici-un drept la iertare, nici în faţa oamenilor şi nici în faţa lui Dumnezeu.

Nae Ieremia

Aurel A. Mureşianu:

Planul „Regatului Daciei" Refugiaţii Politici din Principate şi românii Braşoveni la 1848.

Apreciatul scriitor braşovean, descendent demn al marilor Mureşeni şi unul din cei mai temeinici exploratori şi cunoscători ai trecutului nostru politic şi naţional, D-l Aurel A. Mureşianu, a scos, de curând, de sub tipar, o extrem de interesantă broşură cu titlul de mai sus. Bazat pe scrisori inedite, de-ale fruntaşilor români de pe vremuri N. Ionescu, Grigore Balş şi G. Sion, cât şi pe date, prea puţin cunoscute, autorul ne expune, cu un fin spirit critic şi ştiinţific, o serie de evenimente, scene, şi fapte, acţiunea curajoasă, pe faţă, a naţionaliştilor români depe acele vremuri, tinzând la realizarea Regatului Daciei, înfăptuit astăzi, după atâtea secole de suferinţe şi sacrificii. Sunt pasagii, în această broşură preţioasă, de o specifică aromă de idealism viguros, naţional, care te 'mbată cu parfumu-i, faţă de duhoarea atâtor creaţii şi acţiuni hibride din zilele noastre.

Otto Witting:

Istoria Dreptului de Vânătoare în Transilvania.

(Cartea Românească Buc. 1936

Opera aceasta a D-lui Ing, Otto Witting, inspector genera.

silvic, concetățean al orașului nostru, este cu drept cuvânt, epocală. Ea este prima lucrare științifică, de acest gen, în literatura mondială, tratând despre istoria dreptului de vânătoare, bazat pe documente științifice. Cartea a fost tipărită de Academia Română, pe cheltuială proprie și este întâia publicată de ea, asupra vânătoarei. Este clar că prin această operă a fost mult ridicat nivelul vânătoarei însăși. Toate documentele disponibile au fost elaborate pentru lucrarea de față.

Ar fi un act de înaltă înțelegere din partea Ministerului de Agricultură și Domenii, să tipărească lucrarea în mai multe mii de exemplare, spre a fi distribuite bibliotecilor etc. Deasemenea se impune premierea ei. Autorului îi aducem laudele binemeritate.

Lucian Costin:

Peisagii și Simfonii. 1936.
(Tip. „Eminescu", Craiova)

Talentatul și prodigiosul scriitor și poet Lucian Costin, prof. la liceul din Caransebeș, își are neapărat nota sa personală în creațiile sale poetice. Înzestrat cu o bogată fantasie, spiritul său fin, analitic și vagabond, ca un fluture multicolor, zboară asupra imponderabilelor vieții, le soarbe, le animează și le preface în perle de gândire eterică, îmbrăcându-le în haina poesiei și stropindu-le cu imagini, cu doruri, cu lumini, cu vis și nostalgii. Așa se nasc și trăesc, într'o formă personală, versurile lui Lucian Costin.

Iată două din poesiile cele mai caracteristice:

Amurg de Octomvrie

Bronzate culmi tivesc departe zările
Ticniți bătrânii ulmi punctează depărtările
In violet, catifelate, coboară turme spre zăvoiu
In triluri desmierdate de-un cioban oprit o clipă înapoi
Un trudnic fâlfâit, seara, un clopot
C'un dangăt lung în dungă l-a pornit...
Când luminițe una câte una

Se furişă sub geana blândului amurg
Din fund... adâncuri... văi —
Octomvrie... în gluga lui, ca un călugăr
Păşeşte rar... încet pe căi...

şi

Prin flori de crâng
Pe cărăruia de caişi
Pas tiptil... şi-un zumzet
Catifelat de calde simfonii
Ale inimei uşoare simfonii...
Prin flori de crâng,
Pe umerii-ţi trandafirii
Un fluture gălbuiu
C'o aripioară te-alinta
Şi 'n voluptatea lui te săruta...
Era o aripioară... petala primăverii,
Surâsul blând
Al mângăerii — al tăcerii...

Dr. Sterie Stinghe:

Intemeierea oraşului Braşov şi Originea Românilor din Schei-Braşov. II. Junii şi originea lor. (Braşov).

Autorul, fost primar al Braşovului, pune la punct, în această broşură, în special interesanta problemă a originii românilor din Şchei şi a provenienţii „Junilor".

Cu ajutorul unor studii serioase şi a unor date, culese cu asiduitate din vechi documente, D-l Dr. St. Stinghe ne dovedeşte clar şi convingător, că românii din Şchei îşi trag originea din principatele române, chemaţi fiind pela finea secolului a XIV. pentru clădirea Bis. Negre. Tot astfel ni se arată că „Junii" îşi au provenienţa dintr'o organizaţie veche, cu caracter militar şi naţional românesc.

Cartea ar trebui citită de toţi intelectualii români.

C. Dimard:

Din viața unui artist (broș. 2)

Sunt lucruri interesante, scrise cu spirit, pe cari le citești cu plăcere, în ciuda greșelilor de tipar.

I. Al. B. L.

Reviste

Cuget Clar. Anul I. No. 23 Buc. 1937. Neobositul sămănător de idei şi animator de curente înviorătoare, D-l Nicolae Jorga, a tăiat, prin „Cuget Clar", o fâşie largă de drum în cultura noastră tânără, care ne prezintă atâtea cărări rătăcite creiate de vagabonzii spiritului şi desmăţaţii sufletului, în codrul vânjos al neamului nostru. E timpul să izbim cât mai puternic în toţi aceia, cari ne prostituesc spiritualitatea şi ne astupă alvia adevăratei propăşiri.

Ţara Bârsei: Ianuarie-Februarie 1937 Braşov. Robustă şi amplă, mereu interesantă, cu apariţie punctuală. Director prof, Axente Banciu.

Plaiuri Săcelene. Noemvrie-Decemvrie 1936. Apare regulat şi a devenit indispensabilă, cu materialu-i bogat şi variat; ţine piept viguros nevoilor speciale şi generale. Laudă redactorului Victor Tudoran.

Revista Teologică. Ianuarie 1937. Sibiu. Demnă şi competentă în materie. Redactor: Profesor Grigorie T. Marcu.

Făt Frumos Iulie-Sept. 1936. Cernăuţi. Publică lucruri originale şi de interes. Dir. Leca Morariu.

Revista Teosofică. Oct. 1936. Buc. Desvălue cu pricepere un domeniu puţin cunoscut.

Gata Oricând. Dec. 1936. Bravo cercetaşi! Sănătate!

Viaţa Literară. Dec. 1936, Buc. Vioaie şi elegantă. Citiţi-o! Dir. I, Valerian.

Gazeta Cărţilor: Dec. 1936. Bună şi foarte utilă. Dir Munteanu-Râmnic.

Buletinul Cărţii Rom. Buc.

I. Al. B. L.

Note şi incrustări

La 13 Decemvrie 1936 a avut loc, la Satu-Mare, desvelirea monumentului lui *Vasile Lucaciu,* distins memorandist şi unul din cei mai vajnici stegari ai românismului, din ultimele cinci decenii. Ne închinăm şi noi în faţa memoriei ilustrului dispărut.

*

Cerem categoric parlamentului şi guvernului creiarea unei legi, ca toţi aceia, cari dela unire încoace şi-au schimbat numele străin cu unul românesc, să fie obligaţi a-şi relua numele iniţial, iar pe viitor să nu se mai admită nici-un fel de schimbare de nume. Şi porecla îşi are istoria şi sensul ei.

*

In numărul nostru trecut (jubilar) am publicat o amplă recenzie asupra epocalei opere a D-lui **Voicu Niţescu,** *Douăzeci de luni în Rusia şi Siberia* (trei volume), care constitue o lucrare de o importanţă şi de-un interes incomensurabil, pentru educarea morală şi naţională a tuturor românilor, în special a tineretului. dar şi o puternică busolă de orientare în haosul politic şi social de azi, când suntem ameninţaţi cu desastru de desfrâul social şi de comunism.

Atragem din nou atenţia Ministerului Armatei şi Instrucţiei să tipărească câteva sute de mii de exemplare din opera amintită, spre a fi pusă la îndemâna tuturor ostaşilor, funcţionarilor, tineretului, elevilor etc. Ar fi un act de înaltă cuminţenie naţională.

*

De asemenea atragem atenţia Ministerului de Instrucţie şi de Externe să tipărească în câteva mii de exemplare cele 40

de articole, scrise de directorul nostru D-l I. Al. Bran-Lemeny, în limba germană şi publicate în anii 1912—1914 în ziarul braşovean „Kronstädter Zeitung", tratând despre luptele românilor ardeleni cu guvernele maghiare şi despre diferitele probleme naţionale româneşti, în spiritul cel mai curat naţional.

Aceste articole adunate în broşură ar constitui o modestă, dar preţioasă contribuţie la propaganda noastră în străinătate.

*

Nu e zi, ca să nu răbufnească, din mlaştina vieţii noastre publice, duhoarea politicianismului gheşeftăresc ce ne-a viciat, aproape pe deantregul, organismul nostru naţional.

Aceasta ne-o dovedeşte şi recentul examen de înaintare la gr. II, al învăţătorilor. O parte a justelor plângeri ale învăţătorimii — această vrednică, dar oropsită clasă socială — a fost adusă la cunoştinţa publică, de către D-l V. Ţoni, preşedintele Asociaţiei generale a învăţătorilor din România. Comisiile de examinare, constituite după bunul plac, cu proptele, au neîndreptăţit pe mulţi dascăli merituoşi, au depus o muncă de mântuiată, au incasat dela bieţii învăţători sume enorme, umplându-şi buzunarele fără nici-un scrupul. Să înceteze odată această jecmănire a elementelor celor mai bune şi năpăstuite de nedreptăţi!

*

Mulţumim şi pe această cale D-lui Ion Lapedatu f. ministru, pentru suma de 10.000 Lei, donată revistei „Prometeu".

*

Mulţumim de asemenea şi D-lui Dr. Cornel Voicu, f. primar, pentru plusul de 300 Lei la abonamentul revistei.

In ultima clipă, aflăm vestea fulgerătoare, că voluntarii Ioan Moţa şi Vasile Marin au căzut pe câmpul de luptă dela Madrid.

Cu sufletele cernite ne închinăm în faţa acestui sacrificiu suprem pentru izbânda ideii naţionaliste şi a latinităţii creştine.

Români de pretutindeni, abonați și sprijiniți revista „Prometeu“, care luptă cu mari sacrificii, pentru România cea nouă, de mâine.

